

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

**НАСТУПНІСТЬ
ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ
В КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНОЇ МОБІЛЬНОСТІ**

Матеріали теоретико-практичного семінару

Відповідально за випуск
д-р пед. наук, проф. Н. І. Мачинська

Рекомендовано до друку
кафедрою початкової та дошкільної освіти
факультету педагогічної освіти
Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол № 6 від 11 січня 2017р.)

Наступність дошкільної та початкової освіти в контексті соціальної
II 33 мобільності | Матеріали теоретико-практичного семінару, 20 січня 2017 р. – Львів:
ЛНУ ім. Івана Франка, 2017. – 220 с.

У збірнику опубліковано тези, які розкривають такі тематичні напрямки: наступність та перспективність дошкільної та початкової освіти відповідно до державних стандартів; змістове наповнення освітнього простору двох суміжних ланок освіти; партнерська взаємодія дошкільної та початкової ланок освіти; удосконалення форм організації занять і методів навчання в старших дошкільних групах та початкових класах; формування професійної компетентності та соціальної мобільності вихователів ДНЗ і вчителів початкової школи до роботи в умовах полікультурного середовища; інноваційні технології та авторські школи підготовки конкурентоспроможних фахівців в контексті соціальної мобільності; соціокультурна компетенція педагога як складова його професійної компетентності та соціальної мобільності.

Для науковців та фахівців початкової та дошкільної освіти, а також студентів навчальних закладів.

Тексти надруковано в авторській редакції; за точність наведених фактів і даних відповідальність несуть автори.

ЗМІСТ

<i>Аносова С. Ю., Галасюк Н. О.</i> Організація співпраці дошкільного навчального закладу і початкової школи.....	7
<i>Балаєва К. С.</i> Зарубіжний досвід підготовки майбутніх фахівців у галузі дошкільної освіти (інноваційний складник).....	10
<i>Барановська В. М.</i> Етапи формування системи інформатичних компетентностей майбутнього вчителя початкових класів в умовах ступеневої підготовки.....	15
<i>Біницька К. М.</i> Початкова освіта республіки Польща в контексті підготовки майбутніх учителів початкової освіти.....	18
<i>Близнюк Т. О.</i> Social and Cultural Competence for Professional Development in Foreign Language Teaching.....	21
<i>Боднар Ю. С.</i> Роль дидактичних ігор у процесі розвитку зв'язного мовлення молодших школярів.....	23
<i>Бойко Г. О.</i> Вплив компетентностей на формування соціальної мобільності майбутніх вихователів у процесі фахової підготовки.....	26
<i>Братко М. В.</i> Підготовка конкурентоспроможного вчителя початкової школи в умовах освітнього середовища Університетського коледжу.....	28
<i>Будник О. Б.</i> Підготовка майбутнього педагога до соціокультурного виховання учнів початкової школи.....	31
<i>Василенко І. Я., Волян Г. С.</i> Інтернет-залежність дітей молодшого шкільного віку.....	34
<i>Василюк Н. М.</i> Соціо-психологічна компетенція педагога як складова його професійної компетентності.....	37
<i>Веремчук А. С.</i> Наступність та перспективність дошкільної та початкової освіти відповідно до державних стандартів.....	39
<i>Вітрук І. С.</i> Роль інноваційних педагогічних технологій у сучасному навчальному процесі.....	43
<i>Войтович А. Ю.</i> Глобалізаційні аспекти наступності екологічного виховання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку.....	46
<i>Гаєвська Р. В.</i> Казкотерапія в роботі з дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку.....	49
<i>Галасюк Н. О., Павлушкіна О. В.</i> Пріоритетні напрямки наступності дошкільної та початкової освіти.....	51
<i>Галата Д. Р.</i> Формування професійної компетентності вчителя початкової школи в умовах полікультурного середовища.....	54
<i>Галюка О. С.</i> Соціальна мобільність як невід'ємна складова професійної зрілості вчителя початкових класів.....	57
<i>Галія О. І.</i> Наступність у реалізації програми виховання дітей дошкільного і молодшого шкільного віку.....	60
<i>Грейцаровська Т. І.</i> Технологія групової діяльності в системі особистісно орієнтованого навчання.....	63
<i>Дацко Т. В.</i> Соціальна мобільність педагога — необхідна складова професійної компетентності фахівця.....	65

<i>Деміна В. В.</i> Характеристика та умови формування толерантності у педагогічному середовищі	68
<i>Дерман Ю. Я.</i> Професійний розвиток вчителів крім призна естетичного аспекту	71
<i>Дідур Н. А.</i> Професійна компетентність майбутнього вчителя початкової школи в контексті соціальної мобільності	72
<i>Лібічук Л. В.</i> Впровадження інноваційних технологій навчання в освітній процес вищої школи	76
<i>Казакова Н. В.</i> Використання інформаційних технологій у процесі педагогічної практики студентів	79
<i>Кашуба Л. В.</i> До питання формування критичного мислення у студентів факультету педагогічної освіти	82
<i>Квасецька Я. А.</i> Себастьян-Віллібальд Шісселер – організатор перших дошкільних закладів у Галичині	85
<i>Китиченко П. С.</i> Рівні сформованості комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи	87
<i>Кобилецька Л. В.</i> Забезпечення наступності при вивченні фразеології	89
<i>Козак Л. В.</i> Зміст підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти до забезпечення наступності у роботі дошкільного навчального закладу та початкової школи	91
<i>Курчат В. С.</i> Формування соціокультурної компетентності майбутніх соціальних педагогів у процесі фахової підготовки: теоретичний аспект	94
<i>Коваль О. П.</i> Освітнє середовище як чинник розвитку особистості дитини дошкільного віку	98
<i>Кривенко-Камінська О. Ю.</i> Мандала як шлях до гармонії та внутрішнього спокою	101
<i>Крохмальні Г. І.</i> Сучасні тенденції навчальної комунікації вчителя початкової школи	104
<i>Лях І. Р., Лях М. Р.</i> Особливості розвитку математичних уявлень у дітей старшого дошкільного віку	107
<i>Лоза Н. М.</i> Підготовка вчителів початкових класів до формування ключових компетентностей в учнів за новим державним стандартом освіти	110
<i>Луцишська О. В.</i> Використання мультимедійної презентації у процесі організації навчання та виховання учнів молодшого шкільного віку	112
<i>Матвеева Н. О.</i> Організація діяльності авторських шкіл: засадничі підвалини	115
<i>Матвієнко О. В.</i> Соціально-педагогічні умови забезпечення наступності у профілактиці соціальної дезадаптації старших дошкільників і молодших школярів	118
<i>Мельничук Р. А.</i> Реалізація наступності дошкільної та початкової освіти в нормативно-правовій базі	121
<i>Мороз Д. В.</i> Формування відповідального ставлення до здоров'я у дітей молодшого шкільного віку	124
<i>Назарук Л. М.</i> Наступність дошкільної та початкової освіти у художньо-естетичному вихованні дітей	126
<i>Новосельська Н. Т.</i> Наступність у роботі дошкільного навчального закладу та початкової школи як умова успішної адаптації дітей до шкільної освіти	129

<i>Пос Л. С.</i> Принципи наступності в процесі навчання дітей англійської мови в початковій школі	132
<i>Пантюк Т. І.</i> Суспільні детермінанти наступності дошкільної та початкової освіти як складова успіху становлення особистості	135
<i>Панькевич Ю. О.</i> Забезпечення наступності між дошкільним навчальним закладом і школою: практичний аспект	138
<i>Пинько Г. І.</i> Використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках у початковій школі	140
<i>Полева Х. І.</i> Інноваційна культура вчителя в контексті сучасних наукових підходів	142
<i>Полянська О. Р., Метельська Т. Ю.</i> Підготовка майбутніх учителів початкової школи до гуманізації процесу виховання молодших школярів	146
<i>Полянська О. Р., Гаєвська-Коник Н. Ю.</i> Набуття студентами вищих педагогічних навчальних закладів досвіду використання ігрових технологій у початковій школі	149
<i>Проц М. О.</i> Авторські школи як осередки впровадження навчально-виховних систем в інноваційну практичну діяльність шкіл	152
<i>Рашина І. О.</i> Поняття «соціальна мобільність» в освіті	156
<i>Романюк С. З.</i> Сучасні підходи до підготовки конкурентоспроможного фахівця початкової освіти	158
<i>Ростикує Н. П.</i> Мовленнєво-комунікативна готовність до навчання української мови в контексті наступності дошкільної та початкової освіти	161
<i>Руснак І. С., Федух Г. Я.</i> Формування готовності майбутніх учителів початкових класів до впровадження виховних технологій у початковій школі	163
<i>Семеряк Н. В.</i> Професійна підготовка майбутнього педагога в умовах вищого навчального закладу	166
<i>Сівак Н. А.</i> Використання технології Ш. О. Амонашвілі у підготовці майбутнього вчителя початкової школи	168
<i>Синельникова Н. О.</i> Етичні аспекти взаємовідносин учителя з батьками учнів молодшого шкільного віку	171
<i>Собчук-Ліва А. А.</i> Підготовка педагогів до роботи з дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку в умовах інклюзії	174
<i>Стахів М. О.</i> Формування соціокультурної мобільності педагога в умовах ступенєвої освіти	177
<i>Табак О. М.</i> Навчання елементів грамоти у контексті наступності та перспективності дошкільної та початкової освіти	180
<i>Тугова Т. Б.</i> Підготовка майбутніх вчителів початкової школи до педагогічної взаємодії з гетерогенними групами учнів	183
<i>Тютіна С. О.</i> Нетрадиційні уроки в початковій школі	185
<i>Угерин О. Г.</i> Застосування інноваційних технологій у початковій освіті	188
<i>Фалінська З. З.</i> Перспективні технології підготовки студентів факультету педагогічної освіти	189
<i>Федірчук Т. Д.</i> Моніторинг як засіб забезпечення якості підготовки майбутніх фахівців у вищій школі	191

регіону; систематизація літературно-художніх та мистецьких творів рідного краю; соціокультурний тренінг тощо).

Перехід до динамічної ступеневої системи підготовки фахівців дає змогу задовольнити можливості особистості в здобутті певного освітнього і кваліфікаційного рівня за бажаним напрямом відповідно до здібностей та забезпечити її мобільність на ринку праці.

Список використаних джерел

1. Євтух М. Науково-організаційні проблеми ступеневої професійної підготовки педагогів / М.Євтух // Вісник Львів. Ун-ту. Серія педагогічна, 2005. – Випуск 19. Ч. 1. С. 3–8.
2. Будник О. Підготовка майбутніх учителів до педагогічної діяльності в соціокультурному середовищі гірської початкової школи / О.Будник // Гірська школа Українських Карпат, 2013. – № 8–9. – 346 с.
3. Педагогічна Конституція Європи. Преамбула // Вища освіта України. – 2013. – №3. – С. 111–116. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vou_2013_3_17.
4. Фоменко Т. М. Фоменко Т. М. Визначення поняття "соціокультурна компетентність" у сучасній парадигмі вищої освіти / Фоменко Т. М. Фоменко Т. М. // Засоби навчальної та науково-дослідної роботи. - 2014. - Вип. 42. - С. 149-156. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpkhnpu_zntndr_2014_42_17.

УДК 372.46

НАВЧАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ГРАМОТИ У КОНТЕКСТІ НАСТУПНОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВНОСТІ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Табак О. М.

асистент кафедри початкової та дошкільної освіти факультету педагогічної освіти Львівського національного університету імені Івана Франка

У сучасній науковій літературі (А. Богущ, М. Васьуленко, В. Горецький, Н. Скришченко та ін.) навчання грамоти визначається як процес формування в дітей готовності до опанування читанням і письмом.

Педагогіки-класики позитивно ставились до цілеспрямованої підготовки дітей до школи, зокрема до навчання елементів грамоти.

Ізмаїл Іванович Срезневський – учений-філолог, славіст, фольклорист, етнограф, педагог і методист у праці «Правила навчання рідної мови», зазначає, що «вимоги освіти стають для дитини дедалі більшими; з кожним роком піклування про це має бути дедалі наполегливішим; та як у природному розвитку дитини все здійснюється поступово, так за тим самим законом наступності в розвитку потрібно і будувати заняття з розвитку рідної мови. Це провідна умова, з якою не може змагатися жодна з інших умов» [1, ст. 140].

Педагог наголошував, що дітей обов'язково треба готувати до навчання грамоти: «Нічим не можна виправдати тих батьків, які зовсім не дбають заздалегідь про підготовку своїх малюків до праці вивчення грамоти».

І. Срезневський стверджує, що до п'яти років дитина може без будь-яких зусиль вивчити літери, ще через рік «так само без особливих зусиль може

почати потроху читати – підписи під малюнками, назви книжок, підписи на іграшках...». Вчений переконаний, що «турботне щастя дитячого життя анітрішки не порушується, а буде лише повнішим, якщо малюк почне знайомитися з книгами та літерами, аніж його почнуть вчити читати» [1, ст. 141].

Костянтин Дмитрович Ушинський у своїх працях теж торкається питання підготовки дошкільників до навчання грамоти. Педагог наголошує, що дуже важливо пам'ятати про те, які методи і прийоми використовувати під час навчання дітей грамоти: «Відзначаю тільки одне: що легше є метода навчання, яка пропонується дитині, то раніше можна починати навчання» [2, ст. 192].

К. Ушинський звертає увагу на те, що заняття слід проводити, використовуючи принцип інтеграції (не називаючи цього терміну): «... чим молодша дитина, тим менше здатна вона до постійної будь-якої душевної діяльності в одному напрямі, тоді ж, коли заняття її різноманітні, може працювати досить довго. Сама зміна занять впливає на дитину краще навіть, ніж повний відпочинок, який, звичайно, потрібний у свій час. Дитина, очевидно, стомилася читати, увага її ослабла, процес розуміння спинився: змусьте дитину півгодини пописати, помалювати, полічити, поспівати – і помітите, що повернувшись потім до читання, вона знову стала тямуща й уважна... Ніщо не суперечить так природі дитини, як засадовити її за саму абетку, не даючи їй у цей час ніяких інших занять...» [2, ст. 192].

Фундатор концепції національного українського дошкільного закладу – Софія Русова у праці «Розвиток мови дитини» говорить про те, що «дошкільне виховання мусить якнайкраще розвивати мову дітей, щоб вони приходили до школи не недоріками якимись, а з певними знаннями, як найкраще висловлювати свої думки, як найлучче складати не тільки відповіді на запитання вчителя, а й цілі оповідання» [2].

Щодо початку навчання дітей елементів грамоти, то Софія Русова каже, можна з шести років сміливо починати вчити дітей читати і писати. Але, як зазначає педагог, у цій роботі необхідно використовувати «нові засоби» [2, ст. 282].

В.Сухомлинський – найбільш видатна постать української педагогіки, перший із вітчизняних науковців своєю особистою працею поєднав теорію з практикою навчання дітей шести років грамоти відповідно до їхніх вікових особливостей; він перший реалізував на практиці принцип наступності й перспективності дошкільної і початкової ланок освіти в умовах ЗОШ.

З перших днів своєї роботи вдумливий педагог і директор школи брав на облік сільських дітей шестирічного віку і працював з ними протягом року, готуючи їх до школи. В.Сухомлинський визначив мету того року, протягом якого він працював із шестирічками: «Рік, що передував навчанню за партою, був потрібний мені для того, щоб добре пізнати кожну дитину, глибоко вивчити індивідуальні особливості сприймання, мислення і розумової праці. Перш, ніж давати знання, треба навчити думати, сприймати, спостерігати» [3, ст. 43].

Педагогічні принципи, окреслені педагогом, були успішно реалізовані вченим у його авторській методичній навчальній програмі дітей грамоти серед живої природи, шляхом створення своїх власних абеток і букварів. Така підготовка дітей до школи звісно не могла викликати негативізму ні в дітей, ні в батьків, ні в науковців.

Сучасні численні психолого-педагогічні дослідження свідчать, що у дітей 4-6 років з'являється прагнення звукового аналізу мови, інтерес до звуко-букв.

У Базовому компоненті дошкільної освіти (редакція 2012 р.) у результатах освітньої роботи сказано, що дошкільник розрізняє слова «звук», «буква», а також знає алфавітні назви букв.

Наголосимо, що одне з найперших завдань дошкільної освіти – це розвиток усного мовлення, виховання мовної особистості, яка вільно, доречно і творчо використовує мову в різних ситуаціях життя.

Добре розвинене усне мовлення є хорошою основою для опанування такими видами мовленнєвої діяльності як читання і письмо.

Навчитися читати і писати дитина повинна у початковій школі. Проте вважаємо, що підготувати її до цих непростих видів мовленнєвої діяльності покликаний дошкільний навчальний заклад.

Проаналізувавши програмне забезпечення навчання дітей рідної мови в дошкільних закладах і початкових шкіл України, Наталя Шиліна визначила кінцеві результати з розвитку мовлення дітей, виокремила напрями роботи, що потребують наступності і перспективності. Звернемо увагу на ті сторони мовленнєвого розвитку, які пов'язані з навчанням елементів грамоти, а саме – звукова культура мовлення. У показниках компетентності чинних програм зазначено, що наприкінці дошкільного віку дитина досягає досить високого рівня розвитку, вона чітко і правильно вимовляє всі звуки та звукосполучення у словах і фразах рідної мови згідно з нормами фонетики та орфоєпії. Дошкільники володіють прийомами звукового і складового аналізу слів за схемою та без неї. Вони розрізняють і виокремлюють голосні та приголосні (тверді і м'які) звуки. Діти повністю підготовлені до навчання грамоти. Дитина-дошкільник знає алфавіт та звукове позначення літер, читає по складах. У школі на основі сформованих умінь і навичок вона починає читати тексти вже цілими словами і лише окремі з них – по складах.

Саме цей напрям потребує наступності й перспективності під час навчання дітей грамоти.

Алла Богуш та Наталя Маліновська у навчальному посібнику «Перші кроки грамоти» переконливо стверджують, що навчання дітей дошкільного віку елементів грамоти не можна уникнути, оскільки вилучення таких занять у дошкільних закладах призведе до того, що батьки будуть шукати приватних педагогів, які б підготували дітей до школи [4, ст. 275].

«Від того, як почуватиме себе дитина, піднімаючись на першу сходинку драбини пізнання, що вона переживатиме, залежить весь її подальший шлях до знань. Просто страшно подумати, що ця сходинка стає для багатьох малюків каменем спотикання. Придивіться до життя шкіл, і ви побачите, що

саме в період навчання грамоти багато дітей втрачають віру в свої сили», – писав Василь Сухомлинський у книзі «Серце віддаю дітям» (стаття «Як ми вчимося читати і писати»).

Отож, підкреслимо, що дошкільний заклад покликаний допомогти малюкам упевнено підніматися сходинками пізнання та виховувати віру у свої сили.

Список використаних джерел

1. Богуш А.М. Дошкільна лінгводидактика. Хрестоматія. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Упорядник А.М. Богуш. – Частина I та II. – К.: Видавничий дім: «Слово», 2005. – 720 с.
2. Хрестоматія з історії дошкільної педагогіки: Навч. посіб. / За заг. ред. З.Н. Борисової. – К.: Вища шк., 2004. – 511 с.
3. Петрик О.В. Навчання грамоти дітей шестирічного віку / О.В. Петрик – Запоріжжя: ТОВ «ЛННС. Лтд», 2001. – 96 с.
4. Богуш А., Маліновська Н. Перші кроки грамоти: переддошкільний вік: навч. посіб. / А. Богуш, Н. Маліновська. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2013. – 424 с.
5. Каплуновська О. Коли, чому та як навчати грамоти дошкільнят / О. Каплуновська// Дошкільне виховання. – 2016. – № 10. – С. 8-11.

УДК 371.13.373.31: 510.2

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ПЕДАГОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ З ГЕТЕРОГЕННИМИ ГРУПАМИ УЧНІВ

Гутова Т. Б.

аспірант Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова

В умовах глобалізації та інтеграції освіти, реформування українського суспільства важливо зосереджувати увагу на змісті та якості освіти сучасної початкової школи.

Значущим для нашого дослідження є науковий доробок учених, які розкрили аспекти професійної підготовки вчителя початкової школи, а саме: освітньо-виховної діяльності (В.Андрущенко, І.Зизюн, В.Красевський, І.Підласий, С.Сисоєва, О.Сухомлинська та ін.), теоретичні та методичні основи підготовки вчителів початкової школи (Н.Бібік, В.Бондар, О.Савченко, Л.Хомич та ін.), підготовка до педагогічної взаємодії (О.Матвієнко), особливості професійної підготовки вчителя у вищому навчальному закладі (Н.Мойсеюк, О.Пехота, М.Сметанський та ін.), технологічна складова підготовки майбутніх учителів початкової школи (Л.Коваль), діагностична діяльність (С.Мартиненко, І.Новак), теоретичні і методичні засади проектування освітнього середовища професійної підготовки (О.Ярошинська).

Проте проблема підготовки майбутніх учителів початкової школи до педагогічної взаємодії з гетерогенними групами учнів не була ще предметом дослідження.

В останні десятиліття у філософській, соціологічній, психологічній та педагогічній літературі спостерігається інтерес до проблеми навчання